

TÁLTOSOK

„Magyarnak lenni kollektív neurózis” – summázhatnánk Pap Ildikó második, *Táltosok* című regénye üzenetének lényegét. Csakhogy mélyenszántó, elgondolkodtató műről van szó, amelynek szerzője pszichológus, emellett az ősi magyar hitvilág kutatója. A cselekmény két fő szálon fut, ezekhez mellékszálként kapcsolódik egy harmadik, amely a regény elején bukkan fel, majd a végén jelenik meg újra, így szervesül a mű egészével.

A cselekmény egyik szála a jelenben, másik a honfoglalást közvetlenül követő években játszódik, de bizonyos tekintetben kötődnek egymáshoz. A jelenben élő család helyzete tipikus: karriert építő szülők, elhanyagolt, szeretetre éhes gyerekek. Magdi, az anya a „modern” világ képviselőjeként szöges ellentéte lányának, a beteges és álmodozó Dórának. Aztán – mintegy az író „igazságtételeként” – a sikeres anya élete összeomlik, a félénk Dóra pedig Ákos személyében rátalál az igazi boldogságra. Mellékszereplőnek tűnik, mégis fontos az apa alakja, aki a lányával folytatott párbeszédben – a magyarság eredetét, az ősi hitet, a honfoglalás tényét érintve – tulajdonképpen a regény mondanivalójának jelentős részét fogalmazza meg. „*Tudod, a történelem objektív, csak a nyertesek írják*” – mondja, és Dóra érdeklődésére kifejti álláspontját: „*Politikai tréfa, de igaz, hogy a társadalmi változásokban a múlt változik a legtöbbit.*” Találó gondolat, főleg a magyarság utóbbi évtizedeire vonatkoztatva. Az apa szavaiból is kitűnik a keresztényellenesség, illetve a keresztény egyház kritikája, ami a regény egészére jellemző: „*A keresztelés az akkori idők egyik legkifizetődőbb vállalkozása volt, és a mi kultúránk ugyanúgy áldozatává vált ennek az ókori globalizációnak, mint később az amerikai indiánoké.*” A mindenkori bölcs szerepét betöltve jelenti ki: „*Nemzeti tragédiánk okát szerintem a múltban kell keresni: valahol a régmúlt idők mélyén.*” Ha Dóra, a lánya modern táltos, akkor ő modern mágus, „*magyar pap*”, aki átlátja a dolgok szövevényét, a mindennapi életben azonban esendő: nem veszi észre, hogy szeretett felesége megcsalja, elárulja.

A regény nőalakjai, a szerelem mellett a szexualitás, a női princípium szerepének talán túlzott hangsúlyozása már-már női sovinizmusról tanúskodik. Ez a törekvés jól érzékelhető – például – a bizánci püspök alakjának ábrázolásában. A történelmi események, személyek ábrázolása sok esetben ellentétes a történettudomány által elfogadottakkal. Szvatopluk például morva fejedelem volt, és nem bolgár; a *gyula* vezéri megnevezés, nem a tűzpapoké. Ennek ellenére látszik, a szerző alapos háttér tanulmányokat folytatott ebben a témakörben, és nyilvánvaló, hogy egy regény elsődleges feladata nem a történeti hűség; adott esetben inkább a múlt szembeállítása

a jelennel, amit mindannyian másképp élünk meg, mégis helyénvalóak a regény szereplőinek szájába adott, húsunkba vágó kérdések: „*De vajon kik a szentek és kik a bűnösök?... Megmaradtunk – de kik vagyunk valójában?*” És a keserű felismerés: „*A nyelvünkön kívül mindent elvesztettünk, gyökerétől megfosztott nemzet lettünk.*”

Dóra, a lány történelmi mélységeket firtató kérdéseire az apja nem, esetleg egy táltos vagy magyar pap tudna válaszolni; annak a Kurszánnak modern kori mása, aki előre látta saját végzetét, mégse tért ki előle, mert így kívánta az ősi törvény, amelyből mára csak elszórt morzsák maradtak. A *Táltosok* olvasói remélhetőleg rádöbbennek, a túlélés érdekében mennyire fontos (lenne) összegyűjteni ezeket a morzsákat, keresni és megtalálni gyökereinket, elveszejtett hagyományainkat.

Erik, Dóra–Doria öccse az anyján esett „sérelmet” megbosszulni indul, és a budapesti zavargásokba csöppen. Megdobálja ő is a rendőröket, mert akkor és ott úgy érzi, ezt kell tennie, ez ad értelmet céltalan, elrontott életének; mert Ármány elérte célját, a magyarok megosztottak; mert ma is vannak Tormás hercegek, Géza fejedelmek, Saroltok, idegen nyelven beszélő papok, csak más névvel illetik őket. Nekik „köszönhető”, hogy mára beteljesedni látszik a bizánci püspök szándéka: „*Az első és legfontosabb dolgunk az lehetne, hogy belső vitát szítsunk közöttük...*”

A jelenben játszódó történetet átszővi a keserű felismeréseken alapuló kritika. Ákos, a leginkább kiegyensúlyozott lelkületű fiatalember nem kevés nyugtalansággal állapítja meg: „*Újabban már ez is üzlet tárgya lett. A rokonszenv, amit tetszés szerint ki lehet használni. Lehet vele manipulálni.*” Ő és Dóra egy elveszett, ideális világ után vágyakozik, amelyben a becsület és a szeretet a legfontosabb, az embereknek nem kell felesleges bűntudatot cipelniük. Párbeszédükben tetten érhető a kereszténység hangoztatta eredendő bűn fogalmának elutasítása.

A honfoglalás korát idéző szálon a bizánci püspök egyszerre fenyegetően és csábítóan szól a magyarokról: „*A gyebenna tűzén fognak égni, hiszen csak az nyerhet bűnbocsánatot és örök életet, aki felveszi a keresztséget, aki Jézus követője lesz.*” A szerző ezeket a szavakat állítja szembe a Géza által kivégeztetett táltosokéval, akik az akasztófa alatt sem tagadják meg hitüket, az idegen papok vádjaira így válaszolnak: „*Mi nem félünk sem az élettől, sem a baláltól, mert nem hisszük, hanem tudjuk az igazságot.*”

A kereszténység felvételének kieroszakolása, az ősi hit tűzzel-vassal való üldözése mérhetetlen károkat okozott a magyarságnak. A regényben is felbukkanó Koppány somogyi hadúr lázadása István ellen törvényszerű volt. Ennek kapcsán érdemes idézni az öreg táltos, Turda bölcs szavait: „*Nem*

ruházatod át a terbeidet senkire, nincs megváltó, aki leveszi rólad bűneid terhét, és nincs aranyért való feloldozás.”

Pap Ildikó, aki köztudottan vonzódik a szakralitás felé, a honfoglaló fejedelmek közül a szakrális fejedelem, Kurszán kende (kündü) alakját emeli ki és állítja szembe az agyonpropagált Árpád vezérrel. Az igazságot már nem deríthetjük ki, de akár történhetett úgy, ahogy a szerző látta. A regényben a táltosok utolsó mentsvára a Pilis-hegység, amely ma is szakrális kegyhely. Dóra, a beteges falusi lány előző életében táltosnő volt, akit hitéért és Vajk, a későbbi Szent István király – egyébként sikertelen – „felvilágosításáért” megvakítanak, kivágják a nyelvét, de életben marad és Dóra alakjában „visszatér”, az őt (és népét) kegyetlenül sanyargató Géza fejedelemnek és feleségének, Saroltnak pedig ezer év múltán már csak halvány emléke maradt; tehát – sugallja a regény – a hit és a kirtartás meghozza gyümölcsét.

Pap Ildikó szerint Kurszán szakrális fejedelem és magyar papjai a méd mágusok leszármazottai. Ez az állítás megkérdőjelezhető, mert nem valószínű, hogy Gaumatának és mágusainak bármi köze lehetne a magyarokhoz. De ez mellékes, hiszen amire nincs bizonyíték, attól még igaz lehet. Tény viszont, hogy a papok és táltosok a magyarok értelmiségét alkották, akik „nemcsak a tudás hordozói voltak ..., hanem a tudás művelői is.”

A *Táltosokból* sokat megtudhatunk őseink és a mai magyarság mindennapi életéről, viseletéről, szokásairól. Pap Ildikó nem csak az ismert történelmi alakokat eleveníti meg, hanem – értelemszerűen fiktív – személyek révén igyekszik bemutatni az úgynevezett „köznépet” is: Csengét, a vasverő lányát, aki önként követi urát a halálba; Ilsijart, a nagy tudású táltost; Dóra–Doriát, az epilepsziás modern kori táltost; Magdit, a törtető, de végül elbukó karrieristát (a mai Saroltot); Eriket, a lézengő, céljavesztett kamaszt; Ferencet, a háttérbe húzó modern kori bölcsét stb. Mindeközben az olyan kiemelkedő történelmi alakok, mint Álmos, Árpád és Vajk csak epizódszerepet kapnak a műben.

Pap Ildikó regénye tanulságosan olvasmányos mű, sok értékes néprajzi információval teletűzdelve. (Ma már kevesen tudják, mit jelent a *Lúdvérc*, *mándruc*, *borka* vagy *barsány* kifejezés.) Ami a szerző további alkotói munkássága szempontjából különösen biztató: első könyvéhez képest kidolgozottabb, stílusában következetesebb ez a mű, szerkezete arányos, és a szerkesztéssel szemben sem lehetnek említésre méltó kifogások. (Pap Ildikó: *Táltosok*, Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2008.)

KERESZTESI SZILÁRD